

Motion till riksdagen 2024/25:1585

av **Karin Sundin m.fl. (S)**

Minskade anslag till studieförbunden släcker lamporna på landsbygden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera och presentera vad den minskade statliga finansieringen till studieförbunden får för konsekvenser för deras förmåga att bedriva verksamhet i alla landets kommuner och på den svenska landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Folkbildningen är en omistlig del av det svenska samhället, som stärker och utvecklar vårt samhälle och demokratin. Närmare en miljon människor deltar varje år i studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet. Studieförbunden finns i alla landets kommuner och de statsbidragsberättigade studieförbunden arrangerar varje år över 100 000 studiecirklar och över 200 000 kulturprogram och andra arrangemang. Folkbildningsrådet konstaterar att i marginaliserade kommuner har studieförbunden varit starkare representerade än på andra håll – studieförbundens deltagare utgjorde en högre andel i befolkningen än i övriga kommuner och i städerna (Folkbildningens betydelse för samhället 2023).

Genom en kraftig minskning av de statliga anslagen undergräver den nuvarande regeringen studieförbundens verksamhet och arbete för att utveckla samhället och demokratin i hela landet. Regeringen har minskat studieförbundens statsanslag med 250 miljoner kronor för år 2024 och aviserat ytterligare minskningar fram till 2026 som sammanlagt blir 500 miljoner kronor i nedskärningar, vilket motsvarar var tredje krona. Företrädare för studieförbunden konstaterar att det i praktiken innebär en minskning av verksamheten med en tredjedel.

Statsbidraget har varit en viktig infrastruktur för studieförbunden att upprätthålla personal och lokal närvaro i hela landet, vilket nu förändras snabbt. Studieförbundens verksamhet i mindre orter och på landsbygden minskar.

I Örebro län fick studieförbunden ungefär 9 miljoner kronor mindre i statligt stöd till verksamheten 2024 jämfört med 2023. 2026 blir det uppskattningsvis 19 miljoner kronor mindre jämfört med 2023. Redan har 25–30 procent av de folkbildare som fanns i länet under 2023 fått sluta. Fem av studieförbunden i Örebro län har sagt upp lokaler i länets kommuner: i Karlskoga, Kumla, Lindesberg, Askersund, Laxå, Lekeberg, Hällefors och Örebro. Replokaler och musikhus med verksamhetsutvecklare har sagts upp i Karlskoga och Nora. Det här gör att inget studieförbund i dag har egen lokal i Hällefors eller Nora utan de är beroende av att där hyra eller låna lokal av andra aktörer.

Till detta ska läggas att studieförbunden uppger att man framöver kommer att behöva göra ännu mer för att få medlen att räcka, eftersom inte heller kommun- och regionbidrag räknas upp i takt med kostnadsökningarna.

Motsvarande utveckling sker nu i hela landet. Effekterna av minskade anslag märks också på fler sätt än bara på landsbygden. Den senaste tiden har vi kunnat ta del av många rapporter om hur studieförbunden tvingas lägga ner etablerade kulturverksamheter i storstäderna och i utsatta områden och hur verksamhet riktad till bland annat personer med funktionsnedsättning minskar. Priserna för att delta i studiecirklar har höjts. För att kunna arrangera cirklar som har låg eller ingen avgift för målgrupper med låg betalningsförmåga (ungdomar, arbetslösa, nyanlända, pensionärer m.fl.) så behöver andra cirklar finansieras nästan helt av deltagaren själv.

Att studieförbunden inte längre har möjlighet att finnas i hela landet undergräver deras förmåga att fullfölja sitt uppdrag. När ingen lokal finns och personalen utgår från en annan ort tappar studieförbunden lokalkännedom och förtroende. Det leder till färre nya idéer på orten, sämre kontakt med kommunerna och föreningslivet, färre samarbeten och färre aktiviteter. Förmågan att utveckla samhället och demokratin minskar när lamporna släcks i studieförbundens lokaler, i bygdegårdar och i Folkets Hus.

Den regering som säger sig värna hela Sverige, svenska värderingar och svenska traditioner bör noggrant analysera effekterna av besparingarna, vilka konsekvenser besparingarna får för studieförbundens verksamhet och för deras förmåga att bedriva verksamhet i alla landets kommuner och på den svenska landsbygden.

Karin Sundin (S)

Matilda Ernkrans (S)

Denis Begic (S)